

SÄÄSTÄMMEKÖ ITSEMME SAIRAIKSI?

*Hillos hiipuu, tuhka tummuu,
kohta kotiliesi sammuu.*

EINO LEINO

MEILLÄ KÄVI JOITAKIN AIKOJA SITTEN piirinuohooja nuohoamassa puuhellan ja varaavan takan. Tulisijathan pitää säännöllisesti nuohota. Nuohoojat ovat alansa taitavia ammattilaisia, mutta myös juttu luistaa heidän kanssaan. Sekin ikään kuin kuuluu nuohoojan ammattiin, kun he tapaavat monenlaisia ihmisiä.

Meille tuli puhetta rakennusten sisäilman laadusta ja sen aiheuttamista runsaista terveydellisistä ongelmista erityisesti viime vuosina. Talossamme on painovoimainen ilmanvaihto. Nuohoojamestari sanoi tullessaan siihen tulokseen, että painovoimainen ilmanvaihto on paras. Hän osoitti puuliettämme ja sanoi, että tässä sinulla on hyvä ilmastointikone. Sanoin, että olen itse ajatellut samoin jo pitkään.

Rakensimme tämän omakotitalon vuonna 1981. Olin aikaisemmin työskennellyt Keski-Suomen läänin maanmittauskonttorissa, joka sijaitti 1970-luvulla rakennetussa huippunykyaikaisessa talossa. Koneitten piti hoitaa ilmanvaihto mallikkaasti. Asiaan kuului, ettei tätä suljettua järjestelmää saanut sotkea ikkunoita avaamalla. Kiinteistöhoitaja kielteli ulkoa päin tarkistamassa, että kaikki noudattivat tätä sääntöä. Ihmiset kuitenkin kärsivät ja valittivat ilmastoinnin haitoista. Kun oman talon rakentaminen sitten tuli ajankohtaiseksi, päätin, että meidän taloomme ei ilmastointikoneistoja tuoda. Uusia laitteita lämmön talteenottoineen oli kyllä runsaasti tarjolla. Rakennustyössä varauduimme huippumurin jälkiasennukseen, mutta sitä ole vielä hankittu eikä kaivattu.

Tällä hetkellä voimassa olevia rakennusmääräyksiä noudattaen on hyvin vaikea rakentaa asuinrakennusta ilman koneellista ilman sisäänottoa ja poistoa, vaikka se onkin vielä sallittua. Energian säästämisestä on tullut sellainen kotijumala, että sen alttarille ollaan valmiit uhraamaan mitä vain ilman perusteellisia tutkimuksia. Ihmisistä on tehty nopeassa kehityksessä turvattomia koe-eläimiä. Meille on aivan viime aikoina alettu suunnitella ja toteuttaa matalaenergiataloja, passiivitaloja, nollaenergiataloja ja plusenergiataloja. Ne ovat monenmoisia mutkikkaita ja tarkasti säädettäviä ja hoidettavia laitteistoja sisältäviä asuinrakennuksen ja pienvoimalaitoskokoelman yhdistelmiä.

Talotohtorina tunnettu arkkitehti **Panu Kaila** (s. 1939) valittaa sitä, ettei painovoimaista ilmanvaihtoa haluta enää hyväksyä. Hän myös varoittaa ilmalämpöpumppujen aiheuttamista ongelmista, jos huolto laiminlyödään, niin kuin helposti käy. Tällöin pumpusta tulee homeitiötä ja myrkyjä ilmaan puhaltava laite. Kaila on perehtynyt erityisesti vanhoihin rakennuksiin ja työmenetelmiin ja puolustaa perinteistä rakentamista. Hän on kirjoittanut suosittuja

kirjoja ja pitänyt Talotohtori-palstaansa useissa sanomalehdissä. Hän sai 2010 tiedonjulkistamisen elämäntyöpalkinnon. Lisäksi hän on saanut 1979 tiedon julkistamisen valtionpalkinnon, 2003 taiteen valtionpalkinnon ja Suomen tietokirjailijat ry:n Oppikirjapalkinnon.

Hometaloja on ilmaantunut jatkuvasti lisää ja niiden korjaamiseen uppoaa tolkkomasti rahaa. Eduskunnan tarkastusvaliokunta arvelee julkaisussaan 1/2012, että tilanne pahenee tulevaisuudessa. **Arja Kivipelto** kertoi *Helsingin Sanomien* tiedejutussaan 20.4.2013 hyvin perusteellisesti homeista, niiden hyödyistä ja haitoista. Kivipelto sanoo, että se kyllä tiedetään, miksi myrkyistä on homeongelmataloissa miltei mahdoton päästä eroon. Ne levittyvät kaikkialle aerosoleina, joita ilmastointi pölyyttää ympäriinsä eikä niitä saada pois pesemällä. Homeen myrkyllisyys on peräisin trilongiineista, jotka aiheuttavat haittaa esimerkiksi sydämelle, hermostolle ja hengityselimiin. Lääkkeet eivät niihin tehoa.

Erytisen ongelmalliseksi ovat osoittautuneet koulurakennukset. *Helsingin Sanomat* kertoi 24.4.2013, että suurin osa Lahdessa sijaitsevan Launeen koulun 700 oppilaasta jäi 3 päiväksi lakkoon pitkään jatkuneiden sisäilmaongelmien vuoksi. Viime vuonna koululaiset lakkoilivat samasta syystä ainakin Kuopiossa, Kokkolassa, Limingassa, Vetelissä ja Vähässäkyrössä. Voisimmekohan ottaa oppia Ruotsista? Siellä on jo yli 200 koulurakennusta rakennettu ilman koneellista ilmanvaihtoa.

Lähes kaikki rakennusalan ammattilaiset ovat sitä mieltä, että painovoimaiset järjestelmät ovat jo historiaa, koska niitä ei voi toteuttaa nykyisiä rakennusmääräyksiä noudattaen. Suomen Kulttuurirahasto halusi kuitenkin selvittää, onko asia näin. Se piti tärkeänä rakentamisen laatua, rakennuksen helppohoitaisuutta ja pitkäikäisyyttä sekä asumisterveyttä. Se halusi selvittää, voidaanko taloja rakentaa ilman koneellista ilmanvaihtoa ja muovisia höyrysulkuja. Asiaa tutkimaan kutsuttiin kolme alan viisasta miestä: **Kimmo Lylykangas, Jukka Sainio ja Mika Vuolle**. Oleellinen ongelma oli poistoilman lämmön talteen ottamisesta luopuminen ja tämän energiahävikin korvaaminen muilla keinoilla. Kolmikko löysi toteuttamiskelpoisia ratkaisuja, mutta palstatila ei riitä niiden selostamiseen. Mutta kun säästö määräyksiä vielä kiristetään niin entäs sitten? Löytyisi varmaan muuta energian käyttöä, jossa säästöjä voidaan tehdä riskittömämmin.

Myös tulisijojen hiukkaspäästöt ovat joutuneet suurennuslasin alle. Kuinkahan kauan saan vielä nauttia kotilieden lämmöstä ja tunnelmasta?